

DIRECTOR

AUGUSTIN POPA

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE

Cf. regulamentului de aplicare a tarifului comercial, categoria V.

Unirea

REDACTOR

DUMITRU NEDA

Foarte înscrisă în Registrul de
Publicații al Trib. Târnava-Mică
sub Nr. 2—1938.

ABONAMENTE

Pe un an . . . 1000 Lei

Pe 6 luni . . . 600 Lei

Pentru străinătate 2000 Lei

Foale bisericescă-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Vis încă neîmplinit

O seamă de cuvinte cu privire la reunirea Bisericilor Românești

DUMITRU NEDA

Dumnezeu părinților noștri și al nostru s'a milostivit de noi, păstrându-ne neamul dealungul atâtor veacuri pe plaiurile străbune, în vreme ce puhoai de înspăimântătoare de noroade vrășmașe nouă s'au revărsat asupra noastră, ne-au înămolit o vreme, poate c'au lăsat și vre-o pată pe fața noastră, dar măsurarea de puteri între ei și străbunii noștri s'a sfârșit așa, că, ori s'au topit în vâlvătaia de vieață română, ori s'au dus pe calea pe care-i mâna neastâmpărului firii lor de volburi trecătoare, rămânând noi locului, războiului cu alte valuri, vifore și vifornite potrivnice. La soroc rânduit de Cel de sus — în Alba Iulia anulului 1918 — frații de sub srăpâniri străine și-au dat mâna cu cei stăpâni la ei acasă, și una au fost toți cei cu inimă română. Năprasna dela Viena ne-a întunecat ceriul și ne-a sângerat inimile vreme de patru ani, dar zilele acestea dreptatea noastră a biruit de nou, și credem că acum într'adevăr pentru totdeauna.

1. Cu toate acestea bucuria noastră nu-i deplină. Mai avem un vis neîmplinit: *Unirea în aceeaș credință religioasă a tuturor Românilor*. Va mai trebui să așteptăm mult până s'avem parte de fericirea aceasta? Știe singur Atoateștiutorul. De vorbit însă se vorbește și de scris se scrie pe tema aceasta. Nu de mult în coloanele noastre și-a spus părerea pâr. *Cornel B. Andrea*. În „Națiunea Română” din Sibiu a scris pâr. *Dr. Sebastian Stanca*; în „România Nouă” dd. *Dr. Romul Boilă* și *Ștefan Pascu*, distinși mireni uniți; în „Telegraful Român”, tot dela Sibiu, pâr. *Dr. Dumitru Stăniloae*; în „Vestul” dela Timișoara d. *O. Metea*, și se poate că vor mai scrie și alții. Problema e veche și de capitală însemnătate creștină și română. De aceea orice cuvânt bine cumpănit și spus fără răutate, putând folosi, nu poate fi decât binevenit, chiar dacă vor fi atinse — însă sine ira et studio — coarde simțitoare. Cu romane sentimentale cântate pentru circumstanță, nu se vindecă răni adânci. Și nici cu: Iubește-mă, că te taiul nu se ajunge la scopul râvnit. Sfatul frățesc al celor ce nu se înțeleg încă, dar vreau să se înțeleagă ca niște frați ce sunt: asta-i ceea ce ne lipsește astăzi nouă, uniților și neuniților. În care s'at din familie străinii n'au căuta, pentru că durerile noastre numai noi ni le simțim, și tainele noastre numai noi trebuie să ni le știm.

2. Noi uniții cu dor dorim să fim una în credință toți Românii de sub soare. Neuniții tot așa zic. Numai cât noi întrebăm, cu d.

prof. universitar Romul Boilă: „Pentru ce nu s'ar putea înființa o patriarhie românească, sub oblăduirea Bisericii universale a Romei”? La ceea ce ortodocșii noștri (în concret: pâr. Seb. Stanca) spun că ei doresc, nici mai mult nici mai puțin, decât revenirea noastră „la situația bisericii românești dinaintea de actul dela 7 Octomvrie 1698”.

Pricepem dorința. Ne-ar plăcea însă s'o auzim precizată: La care situație să ne reîntoarcem: la cea de pe vremea vlădicilor români calvini: *Gheorghe de Sângiorz*, *Paul Tordasy* și *Mihail Tordasy*? Credem că ba. Atunci la cea de pe vremea lui *Varlaam*, sluga plecată a superintendentului Horti István? a grecului *Ioasaf*? a sârbului oportunist *Sava Brancovici*, care mai multă grijă purta de fustele madamei Szénásy decât de sufletul păstorilor săi români? la cea de pe vremea mitropolitului *Stimon-Stefan* de tristă pomenire, care primește umilitoarele 15 condiții calvinești? ori la situația de pe vremea sârbului *Ioanichie* din Belgradul Sârbiei? Nu mai pomenim de figurile șterse ale arhierilor cât români, cât străini, dar stăpâni pe conștiințe și pe bunuri românești, din părțile Maramureșane, din eparhia Vadului, și de pe celelalte meleaguri românești. Prea sunt jalnice acele situații, și nici morți nu mai dorim să se apropie de noi, ori să ne apropiem noi de ele. — Să lăsăm morții cu morții...

3. Se strigă mereu și de pe coperișe că „Maica Neamului” (= Biserica ortodoxă) a format, dealungul veacurilor, o conștiință religioasă bizantină adâncă și atotstăpânitoare, încât mușții se pot clătina. Dar ea ba — Numai cât faptele trecutului și a vremurilor de azi dovedesc altceva, oricui are curajul creștinesc de a privi adevărul în față și de a i-se închina, odată ce-l vede limpede și nu-l mai poate tăgădui fără a face silă conștiinței sale. Acum, lăsând la o parte frazele căutate și forțate, trebuie să ne întrebăm: Cine altul decât preoțimea să fi făurit odinioară acea convingere luminată și de tăria granitului? Căci știm că orb pe orb de va călăuzi... Dar să grăiască faptele:

O comisie de „vizitatori” (= inspectori), din porunca principesei Susana Lorántffy, a trebuit să cerceteze, în 1658 (va să zică muncii cu 40 de ani înainte de Unirea încheiată de vlădicul Teofil) Țara Făgărașului și pe temei de mărturie dela fața locului (câte 4—8 jurați din fiecare parohie) să raporteze despre știința și purtarea preoților din pomenita „țară”. Raportul s'a făcut și e publi-

cat dd. *Valer Literat* și *Martin Járay* în Anuarul Institutului de Istorie Națională. București. 1939, și e strivitor de revelator: Popa Radu din Veneția de jos stă rău cu cetitul; popa Neagoe din Comana de jos știe ceti... cam așa; popa Radu din Vad nu știe ceti; popa Mitrea din Șercăița știe Crezul și Tatăl nostru, dar nu știe Zece porunci; popa Comșa din Ileni știe stricat Tatăl nostru. În biserică vorbește mai mult sârbește (= bolborosește o slavonă sui generis). — Nu mai continuăm căci aproape toți stau rău cu cetitul românesc; știu Tatăl Nostru, Credeul (unii și Zece Porunci) numai... cam așa, dar se prăpădesc de dragul slujbei „sârbești” (puteau mornăi după plac și fantezie, căci nime nu-i putea judeca, cum s'ar fi întâmplat de făceau slujba românește). Și dacă așa a fost în preoțimea de elită, ne putem închipui ce a fost în celelalte părți ale pământului român. Ș'apoi să se mai mire omul de diaconul *Coresi* care, în „Tâlcul Evangheliilor” din 1564, are cuvinte ca acestea: „Până acum socotiți ce-ați învățat: mai nimica, că nu știți nimica; drept ce că n'ați înțeles, că popii au boscorodit în biserică”. Ori de vorba aceluiași diacon chiar către preoți (în Prefața Molitevnicii tot din 1564): „Nu boscorodiți, că vă bate pe voi Dumnezeu!” — Dacă au învățat ceva bieții români ardeleni înainte de unirea cu Roma, apoi acea învățătură „creștină” ca vai de ea au scos-o, sârmanii de ei, din apocrife ca cele din lume adunate și iarăș la lume date de popa Grigore din Măhaciu, și de alții acasă în „meșteșugul” lui, dar nu din cuvântul luminat al păstorilor lui sufletești, pe cari snoavele sateanului nostru îi așează, în sarcasmul său, alături de... țigani.

4. Despre apostolia Bisericii ortodoxe din vremuri mai apropiate de noi, și de conștiința religioasă făurită și călăuzită în urma acestei apostolii, numai câteva cuvinte, rostite de ortodocși de seamă. Filamon Volbură (= *Arhim. Scriban*) scria în Nr. 138 al „Neamului Românesc” din 1908 că Biserica Română Ortodoxă e „ceva ce poate fi considerat mai prejos și mai detestabil decât Mahomedanismul”. Ortodoxismul românesc, după d. *Em. Bucuța* („Gândirea” a. V. n. 2) îi lipsește, între altele, „stâlpul de foc al unei credințe vii și zămislițoare de fapte de meditație ale cugetătorilor, sau de îndurare ale schimnicilor și evanghelizatorilor”. Scriitorul *Nic. Roșu* e convins că: „Ortodoxismul nu ne-a putut cuprinde fenomenele vieții spirituale pentru a ne duce la crearea unei culturi autentice... Gheboșiți asupra Psaltirii, îngânând cântecul religios al Octoihului, evident că nu puteam naviga cu pânzele în vânt către o cultură superioară, după cum au făcut popoarele catolice... De un duh creator al ortodoxismului în materie culturală nu putea fi vorba...” (Dialectica Naționalismului. Pag. 150—151). Chiar și pentru atât de pro-

slăvitul apologet al ortodoxiei române, d. Nichifor Crainic, Biserica română e „Pseudobiserică” iar creștinismul vestit de ea „pseudocreștinism” („Cuvântul” 13, XI. 24). Faptul nu ne miră când ne dăm seama că d. Nichifor Crainic, apropos de faptul că Petrache Lupu nu știa nici Tatăl Nostru când i-s'ar fi arătat „Moșul”, a trebuit să facă destăinuirea uluitoare: „Aproape toată țărâtimea Vechiului Regat se găsește în această ignoranță, din lipsă de educație religioasă” („Gândirea” Nr. 1 din 1936). — De prisos orice comentariu. De câte ori cetesc însă, ori aud ridicându-se în slăvi convingerea antiunită a săteanului neunit care, chipurile, ar avea în degetul mic Mărturisirea Ortodoxă a lui Petru Movilă, străbătută și de toată ura lui Fotie și Kerularie împotriva Papii și a „papistașilor” (între cari ar fi și „uniații”), îmi vine în minte baba Oana din Sâncel, care-mi spală când și când ferestrele și podelele locuinței, și care, prinzându-o odată cu ocaua mică, mi-a mărturisit cu naivitate neprefăcută: „Zic zău, Părinte, — Doamne iartă-mă! — că așa mințesc câteodată, de și eu cred pe jumătate”. Și pe baba Oana cred c'o iartă Dumnezeu, pentru că „ticluelile” ei nu pricinuesc dezastre duhovnicești. Și ea n'are vâlvă de savant, nici nu slujește la altarul Domnului.

5. Se pilduiește cu Dunărea care se varsă 'n Mare, și nu întors. Și se spune și tâlcul: Uniții să se verse 'n marea neunită. — Bun. Rămânem la pilduire și la tâlcul ei. Și zicem și noi: Dunărea să se verse 'n mare! Turma cuvântătoare și binecredincioasă ce ascultă de urmașul vârhovnicului Petre face cam patru sute milioane de suflete. Cea care ascultă de Patriarhul din Fanar (ai noștri vor fi dintre aceștia, Rușii de azi însă nu) cât înseamnă? Prin urmare: Să se facă după cum cere pilduirea! — Dar s'o luăm și altfel: Să se înțeleagă căpeteniile bisericesti române ortodoxe cu Păstorul cel mare dela Roma, să între ei, după cum le va fi înțelesul, în legăturile iubirii cu Sf. Scaun, și noi uniții vom fi fericiți să fim un afluent al acestei Dunări care a găsit calea spre adevărata sa Mare. — Amin! și Doamne ajută!

6. Pentru că acesta-i adevărul: Locul no-

stru este lângă Sluga slugilor lui Hristos din Vatican. Dascălul Neamului, și cel mai de seamă istoric al Bisericii Române Ortodoxe, N. Iorga, a spus-o limpede, la soc. „Femeilor Ortodoxe” din București, în ziua de 13 Ian. 1940, fiind de față și Patriarhul României: „Legătura cu Papa este foarte profitabilă poporului românesc, căci, dacă avem legături cu încă o mare autoritate mondială, la dânsa putem avea recurs în anumite împrejurări; și chiar astăzi este foarte folositor să fie o legătură între Scaunul roman și drepturile atacate cu obrăznicie ale neamului românesc. Legătura cu Papa este foarte folositoare, și e mai simpatică decât legătura cu Patriarhul din Constantinopol, care este un șef național: cu toate eforturile nu se poate desface din legăturile cu poporul său. Papa din Roma se poate desface de poporul italian, Patriarhul din Constantinopol nu se poate desface din legătura națională cu poporul grecesc. Legătura cu Papa, iar încolo, formele Bisericii noastre, fără a părăsi nimic dintr'însa. Aceiași limbă, aceleași icoane, același fel al slujbei”. (Concepția Românească a Ortodoxiei).

7. Lucru pe care noi uniții l-am păstrat cu scumpătate — formele Bisericii Răsăritene — și care, printr'o logică unică în felul său, se aduce (când așa cere o argumentație de chitibușari minori) drept dovadă că și noi suntem ...kerularieni sadea. Se pierde din vedere (?) că în însași „Cartea de mărturie” a sf. Uniri încheiate sub Atanasie se spune răspicat: „Pre noi și rămășițele noastre din obiceiul Beseării noastre a Răsăritului să nu ne clătească, ci toate țărâmoniile, sărbătorile, posturile, cum până acum, așa și de-acum înainte să fim slobozi a le ținea...” — Adevărat că altădată, dacă așa cere piesa, ni-se bagă de vină c'am stricat toată rânduia răsăriteană și ne-am „popistășit”. — De! ce să-i faci: Fratele ți-o cântă, fratele ți-o descântă. Ceva bine tot iasă și dintr'asta: ne improașcă, știi, ca pe noi, dar după aceea, cu ceva schimbări de formă, fac și ei la fel. Noi am avut și avem teribila tagmă a canonicilor (cât s'a tunat și s'a fulgerat împotriva ei!), dânsii au consilierii eparhiali; ne-am deschis noi școli secundare și primare confesionale — și-au

deschis, după noi, și ei; am ridicat teologii, — au ridicat și ei (tot în urma noastră); am pornit noi cu misiunile populare și cu deprinderile sufletești pentru preoți — au pornit și ei; am înființat noi Agru, au înființat și ei Forul; am isbutit s'avem mitropolia dela Blaj, — au isbutit și ei, după aceea, cu mitropolia dela Sibiu. Ș. a. — Nu ne supărăm. Ocărască-ne, și-apoi pășiască în urma noastră împodobiți cum le place. Ne bucurăm și așa.

8. Se călărește mult pe vorba trasă de păr că unirea cu Roma ar provoca tulburări mari în sânul credincioșilor. — Palavre mereu vânturate, din interes ori din prostie, de partizan i desbinării. Poporul care în toate plămuirile cucernice ale închipuirii sale vede pe Sf. Petru nedespărțit de Hristos Domnul (— „pe când umbla pe pământ Dumnezeu cu Sf. Petru” —), nu-i dușman al urmașilor dela Roma ai vârhovnicului apostolilor. Credincioși cari dau pomeni și plătesc slujbe pentru sufletele morților, nu pot fi împotriva învățaturii despre locul curățitor. Neamul care are biserică fără număr închinat Maicii Preasfinte și se închină Precistei cum crede că-i bine față de Pururi Fecioara, nu poate afla ne la locul său proslăvirea Neprihănitei Zămisliri. Faptul că latini săvârșesc Sf. Euharistie cu pâine azimă, pe Român n'o să-l tulbure. Și nici taina de nepătruns a purcederii Sf. Duh n'o să-l facă să se răsvrătească împotriva Romei papale, dacă aceea va zice că i bine și când se spune că Sf. Spirit purcede dela Tatăl și dela Fiul, și când se învață că Duhul Sfânt purcede dela Tatăl prin Fiul. — Creștinul de Român se întunecă și se învăluiează când îl inveninează Caiate fără conștiință, cari fac capital din ignoranța lui. (Noi am trăit și trăim și în forma aceasta pe: „Răstignește-l, răstignește-l!”)

9. Se face multă paradă cu „legea strămoșească”. Foarte bine: să se facă. Străbunii trebuesc cinstiți, mai ales în ce au avut ei mai sfânt: în credința lor religioasă. Dar să nu se „corecteze” istoria. Și la noi asta se face. Iată de ce: Nici un om cu ceva pretenții de cultură și de bun simț, nu mai poate tăgădui faptul istoric că „în biserică românească, supusă scaunului patriarhului din Roma, a do-

FOIȚA „UNIRII”

Să fim una!

Dorul Unirei cheamă
Din Răsărit și Apus
Pe toți creștinii lumii
Sub Crucea lui Isus

Priviți la Cel ce răbdă,
Și ura lepădați;
O, voi cei despărțiți,
Să nu-l mai supărați

Creștini fiind cu toții,
Ca frați să ne iubim.
In Casa lui Cea Sfântă
El vrea una să fim.

Azi Roma și Bizanțul
Ca drag să se privească,
Și între sine cale
De pace să-și crotască

Oceanul cel de ghiță
Al urei să-l topim,
Printr'o unire sfântă
Pe Domnul să-l mărim.

Isus cere iubire,
Pe noi uniți ne vrea;
Și numai celor pașnici
Regatu-și vrea să-l dea

O, Soare dulce al vieții,
Tu Cel ce ne iubești,
Inmoaie a noastre inimi,
Căci sunt prea pământești!

Voi, fili ai unei mame,
Veniți să ne împăcăm
Și veșnicia 'ntreagă
Să nu ne mai certăm.
Veniamin Monahu

Făuritorii conștiinței ardelenesti

— Ceva în legătură cu o carte binevenită —

Războiul, cu marile prefaceri politice și sociale care zguduie din temelii vechile așezări ale lumii, dibuind o nouă orientare, a

cărei direcție abia dacă poate fi schițată, a absorbit în așa măsură atențiunea și preocuparea lumii, încât orice alt eveniment care nu e în strânsă legătură cu aceste obiective, rămâne neobservat, ori nu i-se dă atențiunea pe care o merită. Aproape de cinci ani, nu gândim decât războiul, nu voim decât politică, nu simțim, nu vorbim, nu vedem, nu respirăm, nu iubim, nu urâm și nu visăm decât politică și război. Dacă ar trăi Aristoteles ar jubila văzând că definiția pe care o dăduse el omului — zoon politikon — astăzi se verifică mai bine decât oricând în cursul vremurilor.

Nu ne mai interesează nimic ce nu are strânsă legătură cu politica și cu aplicarea ei practică. măcelul omenesc organizat, deși — har Domnului — au mai rămas câteva specimene omenești, adevărat că puține, care, cu toate că trăiesc și ele urgia acestor zile, totuși mai au încă puterea să se smulgă din acest vârtej nebun, spre a se consacra preocupărilor care-și au scadența dincolo de cotidian, în imensa tesorerie a neamului. Nizuințele acestora, fiindcă nu sfârșesc, sunt trecute cu vederea, sau nu li se dă atențiunea pe care o merită.

Scriind aceste rânduri ne gândim cu acest prilej la o lucrare masivă — nu atât

1) Vasile Netea: Dela Petru Maior la Octavian Goga. București (edit. „Cugetarea”) 1944

din punct de vedere cantitativ, deși, și din acest punct de vedere este respectabilă, — la o lucrare masivă în ce privește calitatea sufletului care o animă. Este lucrarea d-lui Vasile Netea: Dela Petru Maior la Octavian Goga (341 pag.).

A apărut în vară, când războiul bătea cu stăruință la poarta României. Ziarele și revistele au remarcat-o, exprimându-se despre ea în mod elogios. Însă toate aceste aprecieri purtau marca lucrurilor făcute în pripă. Dacă această lucrare ar fi apărut într'o zodie mai norocoasă, nu mă îndoiesc că lumea care gândește, rămânând la îndeletnicirea sa — în lipsa preocupărilor politice și războinice — s'ar fi gândit ceva mai mult și mai peindelete la această carte, fiindcă în felul ei, lucrarea d-lui Netea este unică și de o actualitate crâncenă.

*

Ideea fundamentală a acestei lucrări o formează conștiința națională românească, așa după cum aceasta a fost întărită, vreme de mai bine de un veac, de către unii stegari ardeleni. Și, fiindcă această conștiință, oricât ar fi de generală întregii suflări românești, totuși nu este lipsită de savoarea sau de coloritul unei anumite regiuni românești, de aceea e necesar să adăugăm că aci e vorba de conștiința națională ardelenască.

Cartea nu se ocupă cu originile ei, care

minat, până către sfârșitul veacului al IX-lea, limba latină. In acest răstimp preoții noștri se sfințiau de episcopii latini din dreapta Dunării (Șt. Meteș: *Istoria Bisericii Românești*. Sibiu, 1935, pg. 28). Să nu se uite prin urmare că noi ne-am născut și ne-am format ca neam în sânul și sub scutul Bisericii Romei. Tragedia noastră se începe cu sugrumarea vlădicilor latine din dreapta Dunării și cu năvălirea peste ai noștri a Bulgarilor abia încreștinați, mai ales însă după sfârșirea statului bulgar de către împăratul bizantin Vasile Bulgaroctonul, la 1018. Apostolul nostru e Sf. Niceta de Remesiana, mort pe la 420, după aproape o jumătate de veac de sfântă apostolie săvârșită în limba latină. Și nu-i eschis ca și vlădicul Ursus „al Avariților”, care ia parte la sinodul VII ecumenic din Nicea (787) să fie episcop român din acel veac VIII. (C. Giurescu: *Istoria Românilor*, I. pag. 197 și 208). Dacă e o temelie și creștină în sufletul neamului nostru, din vremile de trăire în atmosfera de creștinătate latină i-a rămas. Dela Bulgari a moștenit pe „Taie popa limba” iar delo pseudoepiscopii despre cari știe Papa Grigore IX (1234) că-i „fericesc” pe Români cu „rituri și datine ce sunt contrare cu numele de creștin”, (probabil ceva călugări vagabonzi, tot de neam străin), precum și delo alții de aceeaș pănură, le-a rămas ceea ce-i ușor de închipuit. — Dar nu în câteva rânduri de gazetă se poate stăruii îndeajuns asudra unei probleme ca aceasta. Aici ne mărginim doar să mai încreștăm că vlădicul român Damian și protopopul Constantin au semnat tomosul Unirii delo Florența, act sfânt și mareț, zădărnicit de mitropolitul bulgar Teoctist al Moldovei, stigmalizat de Cantemir ca „ziditorul barbariei în care zace și acum Moldova” (M. Theodorian-Carada: *Papa*. Buc. 1917. Pag. 140). — Câți vorbesc de „Legea Strămoșească” să nu uite că, în lungul și latul pământului românesc, ori unde vor săpa ceva mai adânc, vor da de țerna rămășițelor de lut a străbunilor cari au trăit și au murit în legea creștină a Romei papale, chiar și dacă acest lucru nu-l vestește vre-o tăbliță de bronz ca cea delo Biertan (veac. IV) — mărturie grăitoare despre creștinismul acelor vremi: „creștinism împăciuitoar și blând,

predicat în limba latină” prin care, cucerind și pe varvari: „s'a întâmplat nu numai păstrarea romanității în Carpați, ci și întărirea și desăvârșirea acestei romanități” ((C. Dalcoviciu: *Transilvania*, No. 8 din 1941). — Pentru aceea însă unii li dau ghes și astăzi cu „lătina spurcată”. (Trăsătură țigănească. Țiganul, din prostie, lipsă de demnitate, și lașitate, față de alții are respect exagerat. Numai pe cei din neamul său li tratează cu: „Bă, cioară!”, epitet ornant inventat de străini disprețuitori pentru a lovi chiar în neamul inconștientului ce-l trîntește, prostește și inșositor și pentru sine, în capul fratelui său. — Trist, dar tragic de adevărat).

10. Se va face unirea cu Roma? Taina viitorului, care-i în mâinile Domnului. Incerări s'au mai făcut. Dușmanii neamului nostru — și sigur că nu de dragul acestui neam — au zădărnicit acest gând fericit pentru noi. În 1797—98, când se nădăjduia să se prăbușească monarhia austriacă, Români transilvani se gândiseră să se unească într'o singură biserică ce s'ar fi numit: *Biserică Răsăriteană de ritul ortodox, adecă Catholică*, având în fruntea ei un singur vlădică în persoana lui Petru Maior, emeritul protopop delo Reghin. Dușmanii însă au prins de veste și unirea celor doue Biserici române s'a spulberat. (Șt. Pascu în „România Nouă” (22, XII, 44). — Cum s'a mai întâmplat și dup'aceea.

S'o pățim și acum tot așa? — Se poate. Ne-om fi având păcatele. Și păcătoșilor cerbicoși Dumnezeu nu le dă darul său. Iar o cauză mare ca aceasta numai cu binecuvântarea Părintelui ceresc isbutește. Noi așa credem. Și fiindcă așa credem, ne punem nădejdea în rugăciune și în trăire întru Domnul, cu gândul mereu la idealul de zi și de noapte: refacerea unității sufletești a neamului întreg, pentru că să fim iarăși împreună: toți cei de acum, și cu străbunii cari s'au stins cu crezul Romei creștine în inimi și pe buze, dar de cari ne-au despărțit, cu sânicie, străini ce ne-au fost fatali. Și stăruie să ne mai fie. — Bulgari, Greci, Sârbi, Ruteni, pe calea „frăției” întru ortodoxie au înghițit mulțimi române de ne săngeră inima când ne gândim. Să mai stăm și deaci 'ncolo cu ușile și ferestrele deschise înspre ei? — La întrebarea aceasta răspundă alții.

Din cele trecute vremi

— Despre „ne-unire” și „unire” —

În lucrarea inedită a Mitropolitului Alexandru Șterca Șuluțiu, intitulată „O serioasă căutare în trecutul și viitorul Națiunii Române, din punctul de vedere al Religiei sale” sau mai pe scurt „Trecutul și viitorul Românilor”, scrisă în anul 1854, și aflătoare în Biblioteca Centrală din Blaj, în legătură cu campania înscenată împotriva Unirii din partea adversarilor neamului nostru, și în primul rând din partea Ungurilor reformați sau calvini, — găsim povestită următoarea întâmplare tragi-comică, pe care o redăm pentru actualitatea ei — firește, în alt domeniu decât cel confesional.

„Au fost pilde — precum mulți bătrâni de ai noștri vrednici de credință, și cari au ajuns acele triste timpuri, — ne-au spus, că într'un sat, năvălind o mulțime de Români din alt sat, cu un preot ne-unit — precum se zicea — în frunte-le, asupra casei preotului unit — care atunci nu era acasă — pe biata preoteasă cu toate îngrozirile și amerințările (sic) o silea să iasă din casă, și luând cu puterea cheile bisericii delo dânsa, au cuprins cu puterea biserica.

„Aici popa acesta ne-unit, la rugarea popoului, cu care venise, s'a îmbrăcat în odășdiile preoțești, și a început să slujască, însă preotului acestuia atâta îi era de necunoscut acest serviciu dumnezeesc, cât și cu cădelnița trebuia să-l poarte și să-i arete pe la icoane crâșnicii și feții bisericești, că el nu știa ce să facă, și cum, când, și pe unde să cădească?

„Până ce dară popa acesta cu nume ne-unit, se căznește, sau mai bine el căznește, slujba dumnezeiască în biserică, preoteasa cea unită strimtorată de frică, a alergat la plebanul (preotul romano-catholic), ce era în sat nu departe, și spuindu-i patima, îl rugă, ca în neștiința popii, a bărbatului său de față, să o apere în contra potențiarilor (volnicilor).

„Plebanul, om de cinste, și aleargă la casa preotului unit și togmă (tocmai) atunci sosește acolo, când popa ne-unit gătase cu

sunt mai adânci și mai vechi; nu e vorba nici de toți făuritorii, crainicii și martirii ei; nu e vorba nici numai de cei mai mari ziditori ai acestei temelii a neamului românesc. Autorul și-a săpat în matca timpului două pietre de hotar: pe Petru Maior și pe Octavian Goga — veacul al XIX-lea și începutul celui de al XX-lea veac, cel mai involburat și mai bogat în infăptuiri din istoria românească: *Unirea, Independența, Regatul și Unirea cea mare din 1918*. Pe plan spiritual cele două limite sunt marcate de: *Istoria pentru începutul Românilor în Dachia și Poezii-le lui Oct. Goga*. De ce aceștia, și nu alții, formează cele două limite? Fiindcă: „Petru Maior luminase trecutul și aprinsese o conștiință națională — Octavian Goga a dat glas durerilor neamului, a deschis zări albe viitorului românesc, a înălțat pe culmi flacăre îndemnătoare la luptă”.

„Petru Maior între cărturari a fost începutul luminii — Octavian Goga biruința și strălucirea ei!” (*Prefața*). Între acești doi piloni ai conștiinței naționale ardelenesti, autorul înșiruie pe unii din cei ce și-au aruncat în vatra de jar a năpraznicelor nizuințe ardelenesti tot sbuciumul și toată ființa lor. Aci întâlnim pe *Dionizie Pop Marțian*, pe *Constantin Romanu-Vion*, *Visarion Roman*... *Coșbuc*, *St. O. Iosif*, *I. Chendi* ...și pe Goga. Sunt hemate la viață figuri cari niciodată n'au

mărit, fiindcă sunt nemuritoare, unele sunt bine cunoscute; altele aproape de loc. Aici sunt evocate nu numai persoane a căror gânduri și sbucium formează temelia neamului, ci și evenimente hotăritoare în culminația noastră istorică. Așa este *Conferința națională delo Miercurea, Memorandul și Unirea*.

Toate aceste personaje încep să-și re-trăiască viața de odinioară; iar evenimentele încep să se dapene din nou de pe ghemul timpului apus și, la ființa lor istorică, autorul le mai împrumută și ciocotul sufletului năpăstuit al Ardealului de azi.

Cartea este scrisă de dragul adevărului. Însă acest adevăr nu este înghețat; lumina lui e caldă, vie și năvalnică, asemenea sângelui care zvăcnește sub tâmpla care gândeste, sau în brațul făuritor de destin istoric.

Toți eroii d-lui Netea sunt ardeleni; întâmplările sunt din țesătura de jale a istoriei ardeleni; iar cartea este scrisă în cursul celei mai triste perioade din viața Ardealului, când se credea cu stăruință că singurul neam căruia Istoria niciodată n'a înțeles să-i facă dreptate, este neamul românesc și, când toată lumea era convinsă că singurul popor pe care l-a dădăcit și alintat, fără de nici o vrednicie, ba tocmai împotriva oricărei vrednicii, a fost poporul maghiar; înșfârșit, cartea este scrisă de către un ardelen, cu vâpăioasă dragoste față de trecut și cu adâncă

durere față de prezent.

Dintre Români, cu deosebire dintre ardelenii din refugiu cred că nu mai sunt care să nu-l cunoască pe autorul acestei cărți. Doar el a fost și este prezent, la toate ziarele, la toate revistele și la toate tribunele la care se mai poate încă spune un cuvânt ardelenesc despre Ardealul trădat în chip mișelnic de atâta lume și românească și străină, delo 1940 încôace. Sunt prea puține acele publicații la care n'a scris d. V. Netea, și totuși linia preocupărilor sale s'a îndreptat totdeauna cam spre acele dintre ele care aveau în gând, în inimă și în sânge, soarta vitregă a Ardealului. Și l-am întâlnit foarte adeseori în coloanele fostului „*Ardeal*”, în direcția revistei „*Dacia Rediviva*”, „*Transilvania noastră*” și acum la „*Voința Transilvaniei*”.

Astăzi, după libertățile aduse de democrație; astăzi când se zice că Ardealul este iarăși liber, d. V. Netea a rămas împreună cu năvalnicul și involburatul său prieten de gând și de condei, cu procurorul vinovăției ungurești, *E. Boșca-Mălin*, la *vrednicul săptămânal românesc*: „*Voința Transilvaniei*”, plămânul prin care încă mai respiră și inima prin care încă mai săngerează Transilvania noastră batjocorită.

Cei ce totuși mai cred că nu e nici o rușine și o nici crimă să fii ceea ce ești, adică Român; cei ce se încăpăținează a crede că

slujba, și eșind înaintea bisericii sta de-i săruta poporul român, după obicei, mâna.

„Ce mirare cuprinde pe plebanul, când, în popa cel ne-unit, cunoaște pe un Ungur blestemat și reformat; pe carele cu amerințare (sic) că-l va preda la varmeghie (județ), descoperindu-l și Românilor ca pe un înșelător, îl sili a se întoarce din cătrău a venit, și pe biata preoteasă o mântui de primejdia, care îi sta (în) față.

„Așa s'a făcut iară ne-unirea în Ardeal!

„Așa au fost Românii noștri mai de multe ori robiți și amăgiți, -de către cei streini și voitori de rău la toată națiunea noastră, și așa se lasă ei până și acuma a se orbi și amăgi de voitori de rău“. (Pag. 44).

Iar noi adăugăm: Dacă aceasta, în zilele noastre, nu se mai petrece în domeniul religios, în schimb, nu sunt rare cazurile în domeniul politic, unde impostori — din același neam, care nici când nu ne-a fost binevoitor — încearcă să surpe unirea și armonia dintre Români. Sapienți sat!

*

Ziarele din Sibiu: „Națiunea Română“, „România Nouă“ și „Telegraful Român“, de curând au adus în discuție publică problema spinoasă a unirii celor două Biserici Naționale ale neamului nostru.

Și înainte cu decenii, în împrejurări întrucâtva analoage celor din zilele noastre, pe timpul războiului Crimeii, problema aceasta a fost frământată, sub aspectul unui imperativ național.

O amplă tratare și-a găsit și în lucrarea mai sus menționată a Mitropolitului Șuluțiu, care, în ceea ce privește tatonările pentru înfăptuirea unirii dintre „uniți“ și „ne-uniți“ (termeni uzitați pe atunci în Ardeal pentru gr. catolici și ortodocși), face și o prețioasă destăinuire, pe care o reproducem în cele ce urmează:

„Insuși Episcopul Ne Unit Moga, ca Român bun, văzând câtă stricăciune aduce ne-unirea la toată Națiunea Română din Ardeal, și-a tras seama cu sine însuși, și mai necomunicându-și cugetul său cu nime, s'a dus oblu (direct) la fostul atunci faimosul da(r) de Români urătorul Guvernator Banfi Georgiu (Gheorghe) și lui, fiind *catolic*, cu toată încrederea i-a descoperit voia de a trece la S. Unire, rugându-se de sfat bun, și de părtinire.

„Inșă s'a înșelat foarte bietul și bunul Episcop Român în nădejdea sa, că guvernatoarele Banfi, din cauză politică și antipatie națională, temându-se că preponderanța numărului Românilor din Ardeal, prin S. Unire cu Scaunul Romei, va eși la emancipare, și vor elucta (răzbi) la deregătorii (funcții) cu paguba — cum credea(u) Maghiarii — a națiunilor celorlalte (Unguri, Săcui, Sași); a înfricoșat foarte pe Episcopul Moga cu cuvinte dela acest cuget, zicând: Că el cu aceea faptă va să tulbure liniștea țării, și să primejduiască pacea publică a Monarhiei, i-a spus oblu (pe față), și i-a intimat, (legat de suflet), ca despre aceasta adânc să tacă, și nimăruia să nu mai descopere nimica; că

poți simți și poți avea o conștiință ardelenească, și în aceeași vreme să fii democrat, și că pentru aceasta nu e necesar să aperi crimele ungarilor, nici să i iubești înainte de a-ți iubi neamul, n'ar strica să-și întărească această convingere cu gândurile și faptele făuritorilor de conștiință ardelenească, evocați în cartea d-lui V. Netea, fiindcă vremurile pe care le trăim fac mereu actuale încruntările și cumpănilile ardelenești.

Ioan Miclea

de nu va asculta, la cea mai mică mișcare îl va socoti, și trata ca pe un tulburător de pacea și liniștea Țării.

„Așa bunul Român Episcopul Ne-Unit Moga, fu silit cugetul acesta bun, mai încolo nimănuia descoperindu-l, a-l duce cu sine în mormânt.

„Cel ce mie aceste mi-a descoperit a excuzat (scuzat) pentru fapta asta pe Guvernatorul cu altă cauză politică: zicând, că de vreme ce pe Guvernatorul acesta — ce iară nu-i la toți mai mult taină — l-a ispitit Guvernul Rusesc când Austria de Napoleon (III) era prea strămtorată, și trebile sta acolo ca Rușii încă să se împreune cu Francii asupra Austriei ca să capete parte, îl trăgea pe partea sa asupra Austriei. — Guvernatorul a socotit Unirea Românilor cu Episcopul Moga a fi ca o provocațiune la o iritațiune a Rusiei mai mare și la o disoluțiune a relațiilor între Austria și Rusia; și de aceea s'a opus la Unirea Românilor ca *Catolic*! așa tare; însă aceasta el a făcut-o numai din cauza mai sus expusă, și din ură și invidie națională.

„Așa au fost timpuri, când Românului din Ardeal nu i-a fost ertat (permis) a se Uni cu credință cu Roma“. (Pp. 66-67).

Azi nu mai e nici guvernatorul ungar al Ardealului Gheorghe Bánffy, care din ură de rasă a contracarat intențiunile salutare pentru neamul nostru ale „bunului Român“, Episcopul ortodox Vasile Moga, care a păstorit la Sibiu înainte cu un secol (1810-1845); azi nu mai există nici politica rusască țaristă, de expansiune și imperialism, făcută în numele ortodoxiei pravoslavnice, dar în schimb stă ca un imperativ categoric pentru neamul nostru obligația ca să fie un bloc unitar, din toate punctele de vedere, pentru a putea înfrunta mai ușor, acum și în viitor, cu puteri unite, toate pericolele și a îndruma neamul pe drumul progresului, culturii și al iubirii între frați.

Biserica apusană și biserica română-unită în zilele de 18-25 Ianuarie crt. se roagă „pentru unirea tuturor“.

Să ne rugăm și noi „pentruca să nu fie între noi desbinări, și pentruca să ne unim într'un gând și într'o înțelegere... pentruca dragoste să avem, care este legătura desăvârșirii, și pacea lui Dumnezeu să stăpânească inimile noastre... ca să ne iubim unii pe alții, și să nu căutăm voia noastră, ci slava lui Dumnezeu și zidirea Bisericii... pentruca să piară sămânța urei, a certei, a pismei, a vrăjbi, și a tuturor patimilor ce minează unitatea Bisericii și desbină pe oameni, și pentruca să se samene și să rodească adevărata iubire... pentruca peste toate deosebirile să ne unim într'o singură turmă sub un singur păstor“. („Curierul Creștin“ din Cluj, nr. 2 din 15 Ian. 1945, p. 5).

După legile firii păraele se varsă în râuri și râurile în mare.

Facă Domnul ca „Dunărea“ ortodoxismului românesc să se verse în marea catolicismului, apoi la rândul său păraul Românilor greco-catolici să se verse în fluviul preconizat de Păr. Rețor D. Stăniloae dela Sibiu, ca astfel să se împlinească vorba Scripturii, de a fi o singură turmă sub un singur păstor.

Spre schitul marelui Neant. În extrem de interesantele sale *Bilete de papagal*, (Nr. 19 din 13. I. 45) d. Tudor Arghezi (pe vremuri *diaconul ortodox* I. Teodorescu), scrie și cele ce urmează:

[...] De Crăciun, de Anul nou, s'au publicat pastorale. Le-am citit cu amărăciune. Nicio scânteie, nicio viziune, nicio aderență. Anul de crâncenă opintire națională e la fel pentru fericiții intru episcopat cu acei de acum

10, 20, 30, 50 de ani. Aceleași vorbe mecanice, citite când înainte când pe dos. Cu 14 cuvinte banalizate se fac toate pastoralele dintr'o sută de ani. Seamănă cât de palid vreuna cu a Papii? Ferească Dumnezeu. Moralul coala zvăcnește, dincoace moțâie.

La închisoarea Văcărești se ducea regulat un episcop catolic. 1) Încă nu a fost zărit unul ortodox. Monseniorul venea cu automobilul, care staționa două, trei ore în fața temniței. Bombardamentele neinterupte nu-l impresionau: își trimitea șoferul să se adăpostească, iar el, netulburat, își continua slujba pentru care venise până la sfârșit. Putea să se înfricoșeze și era omenesc. O singură bombă din zecile și sutele căzute în regiune, nimerind penitenciarul a ucis pe loc 60 de persoane.

În același timp, Patriarhul nostru, vestit din timp, fugea în goana motorului, din reședința I. P. S. Sale, la mănăstirea Țigănești. Vieți paralele și virtuți comparate. Așa fuge Sinodul întreg. Unde? La sfântul schit al marelui Neant.

T. Arghezi.

1) Ierarhul catolic la care se gândește dl Tudor Arghezi este Psf Sa Vladimir Ghika, Prințul-Arhiereu despre care scrie în Nr. 27 al *Biletelor*, reproduș și de noi, în întregime, în numărul de față al „Unirii“. (N. R.)

Judecata lui Einstein și încă ceva

Vestitul cugetător evreu german expulsat *Einstein*, vorbind în primele zile ale anului în curs „la catafalcul sistemelor totalitare“, cum zice d. Traian Marcu în cotidianul sibian *România Nouă* (18. I. 45), a făcut o mărturisire dureroasă: În întunerecul de care a văzut copleșită Europa, s'a întors cu privirea spre Universități, spre scriitori, spre ziariști. Dar a rămas deprimat de ce a constatat: aceste forțe au tăcut și au acceptat samavolnicia totalitară. Biserica singură l-a mângăiat, răspunzând chinuitoarei sale așteptări. „A răspuns — zice dânsul — prin refuzul categoric de a accepta noua situație; a răspuns prin opoziția hotărâtă și perseverentă de a se face unealtă a unor idei care se împotriveau oricărei doctrine și principii de elită; a răspuns printr'o ținută de demnitate care nu s'a pretat la compromisuri și printr'o luptă surdă dar perseverentă pentru triumful principiilor Binei și adevărului. M'am simțit umilit și rușinat în fața acestui înălțător răspuns al bisericii, care n'a acceptat și nu s'a supus. Nu s'a supus și n'a tăcut. S'a servit de fiecare prilej, prin ierarhii ei, ca să condamne și să înfereze excesele regimurilor și metodelor întunerecului. Și, de unde mai de mult, imi întorsesem fața dela Biserică, decepționat, trebuie să mărturisesc plin de pocăință, că mă întorc azi spre ea cu stimă și admirație“.

În legătură cu această mărturisire a lui Einstein, d. Traian Marcu încreștează nu fără vădită amărăciune:

„Ortodoxia, ca și protestantismul sau catolicismul roman, sunt biserici universale. Dar, dintr'un amor propriu, a cărui justificare nu e momentul s'o analizăm acum, aici, universalitatea ortodoxiei s'a sfărâmat în unități naționale, „autocefale“. Că această fărâmițare a dus la slăbirea ei, în raport cu puterea politică, e incontestabil. Așa se explică dureroasa poziție pe care biserica noastră a fost pusă în situația de-a o accepta, aceea de a fi ea singură aceea care a propovăduit de pe amvon și din ușa altarului, la cererea factorului politic din stat, purtarea unui „război lănt“, ducerea „cruciadei“ contra bolșevis-

mului, când era clar pentru mintea oricui că în dosul acestor fraze sau expresii pompoase se ascundeau cu stângăcie ideile de dominare ale imperialismelor totalitare.

Spre cinstea lor, bisericile apusene nu s'au pretat acestul joc, nu și-au pus în cumpănă prestigiul spiritual pentru sprijinirea factorului politic și, prin caracterul lor extra și supra statal, n'au coborât biserica la starea de unealtă docilă a dictaturilor politice. Prin nici un gest bisericile apusene nu s'au asociat luptei noastre „pentru biserică și pentru Hristos” pe care pretindeam că o ducem în Răsărit, și cu atât mai puțin putea să revendice acest lucru biserica shintoistă sau budhistă din Japonia, cu care eram asociați în luptă prin pactul tripartit. Factorul politic din Italia sau Germania nici n'a încercat măcar să facă uz de eticheta bisericii și a credinței în purtarea luptei sale, căci campaniile anterioare lui 1941 fuseseră purtate cu bună știință împotriva unor popoare de aceeași confesiune, sau de credințe creștine înrudite.

Biserica noastră singură, printr'o slăbiciune care a antrenat pe toți ierarhii noștri în greșala de a se face propovăduitori ai cruciadei, și neavând a răspunde nici unei for spiritual superior, s'a lăsat dusă fără protest, am zice că s'a complăcut chiar, în această delicată situație.

Dacă categoriile sociale vizate de Einstein au tăcut, la noi biserica a vorbit; dar a vorbit împotriva spiritului și a umanității, a vorbit pentru triumful forței și a intoleranței, în loc să propovăduiască iubirea și umanitatea. Abdicare dela menirea ei, sau inconștiență? A servire factorului politic din pricina situației sale de biserică „națională”, sau alunecare pe drumuri piezișe?

Nu formulăm concluzii pripite și arbitrare, dar undeva există un rău care se cere remediat, pentru înaltul prestigiu al instituției și pentru caracterul de universalitate al ortodoxiei. Il supunem însă spre meditație factorilor competenți“.

Dela Iași. După Mons. Mihaiu Robu, îngropat vremelnice la Beuș, conducerea destinelor Diecezei române romano-catolice de Iași a fost incredințată Mons. Dr. Marcu Glaser. — Este al patrulea arhieru de Iași, după ridicarea misiunii din Moldova la rangul de Dieceză.

Actuala Episcopie de Iași a fost întemeiată în 1884 de către Papa Leon XIII (Actul de fundație la: Bonaventura Morariu: Series chronologica Episcoporum ac Praefectorum Apostolicorum Missionis Fratrum Minorum Conventualium in Moldavia (Romania). Romae, Typis Poliglota Vaticani, MCMXLII în anexe).

Primul Episcop de Iași a fost Nicolae Iosif Camilli, ctitorul Seminarului Sfântului Iosif din Iași, autor a mai multor volume franceze, italiene și românești de scrieri pioase.

Al doilea a fost Dominte Jaquet, fost profesor de istorie bisericească la Universitatea din Friburg (Elveția), autorul unei monografii a puterii seculare a Pontificilor Romani.

Primul e înmormântat în Catedrala Catolică din Iași (în care se fac și Liturghii orientale), iar al doilea a murit în Elveția.

În 1920 a fost numit Episcop de Iași Mons. Alexandru Cisar, care a condus Dieceza până în 1925, când a fost numit Arhiepiscop al Bucureștilor și Mitrop. al Rom. Catolice. Mons. Cisar a compus un Atlas istoric al României, în mai multe limbi occidentale, prin care face cunoscute lumii întregi, fazele de dezvoltare ale celor trei Principate Românești. A scris și un manual de stilistică.

Pentru unirea tuturor

Pastorală prilejită de octava de rugăciuni (18—25 Ianuarie)
pentru unirea tuturor

[...] De un șir de ani s'a încopciat, tot mai mult, și Biserica noastră în valul de rugăciune din lumea întreagă, pentru unirea bisericilor. Unirea tuturor celor ce cred într'insul, a voit-o Isus Domnul nostru, așa cum a cerut-o dela Părintele ceresc în ultima rugăciune, izvorită din inima Sa dumnezească, după Cina cea de taină, pe pragul intrării în Patimile înfricoșate, pentru mântuirea lumii. „Și de acum nu mai sunt în lume: iar aceștia în lume sunt și eu la Tine vin. Părinte sfinte, păzește-i în numele Tău, pe cari mi-ai dat mie, ca să fie una, precum și noi” (Ioan, 17, 11). Așa se ruga Domnul, cu limbă de moarte, pentru Apostolii săi, pentruca rămânând una, să poată plini misiunea dumnezească incredințată lor, de a fi stâlpi de lumină, pentru neamul omenesc, chemat la viață, și îndrumători pe calea vieții lui Hristos, întru lumina adevărului cunoștinței adevăratului Dumnezeu, și acelui ce l-a trimis în lume: Isus Hristos. Venit în lume să facă toate una, să adune într'una pe fiii risipiți ai lui Dumnezeu de pe toate căile rătăcirii, i-a așezat întru lumina adevărului și le-a împărțit din acelaș suflet dumnezeesc. I-a împăcat și i-a înfrățit adunându-i sub aceeași împărăție a lui Dumnezeu, împărăție de adevăr, dreptate, și de pace, făcându-i fii ai împărăției și moșteni ai ei.

Impăcați și înfrățiti i-a dorit Domnul Isus, pe cei ce cred în sfânt numele lui, pe cei îmbrăcați în haină de lumină și însuflețiți de acelaș dumnezeesc suflet, prin care toți au devenit Biserica Lui sfântă. Pentru Apostoli și pentru ceice vor crede întru Dănsul pentru cuvântul lor, se roagă Domnul Isus, cu înfocare, ca să rămână una: „Iar nu numai pentru aceștia (apostoli) mă rog, ci și pentru ceice vor crede prin cuvântul lor întru mine, ca toți să fie una, precum Tu Părinte întru mine și el întru Tine, ca și ei întru noi una să fie: ca lumea să crează că Tu m-ai trimis” (Ioan, 17, 20, 21).

Se roagă, cu stăruință, pentru unirea tuturor credincioșilor săi, a celor chemați la părintească îmbrățișare, întru iertare, ca unirea lor, în acelaș suflet de viață dătător, să fie puternică dovadă în lume, că Tatăl l-a trimis.

Cutremurați ascultăm zguduitorul rugăciune de foc, izvorită din sufletul Mântuitorului lumii, gata să urce Calvarul jertfei Crucii, cerând, i-ră și iară, dela Părintele ceresc, să-i păzească pe toți în unire. Aceasta fiind pecetea misiunii Sale în lume, și aceasta fiind mărirea cu care i-a încununat pe cei desrobiți din stăpânirea întunerecului și a morții. Stăruie, deci, rugăciunea Mântuitorului Isus: „și eu mărirea care mi-ai dat-o mie, le-am dat-o lor: ca să fie una, cum și noi una suntem: Eu întru ei și Tu întru mine, ca să fie desăvârșiți într'una și să cunoască lu-

Din 1925 până în 1944 a fost Episcop de Iași Mons. Mihaiu Robu, despre care s'a vorbit în acest loc cu prilejul morții sale.

Mons. Dr. Marcu Glaser, actualul conducător al destinelor Diecezei de Iași este o personalitate ecleziastică bine cunoscută. A fost consacrat Episcop în 1943 la București în cadrul unor solemnități dintre cele mai impunătoare. Ii dorim activitate rodnică în vasta Dieceză. (I. N.)

mea că Tu m'ai trimis și i-ai iubit pe ei, cum m'ai iubit pe mine”. (Ioan 17, 22, 23).

Cine va putea să rămână nemișcat, până la lacrimi, văzând această revărsare a sufletului Mântuitorului Isus în rugăciune ferbinte, pentru unirea tuturor celor ce cred întru numele Lui preasfânt?

Tot cel ce păstrează unitatea credinței, plinește rugăciunea Domnului, și tot cel ce lucrează pentru unirea sufletelor, plinește dorul ferbinte al Mântuitorului. Toți aceștia rămân ai lui Hristos, în fericitoare îmbrățișare cu El. În legătură de viață, ca mlădița în viță. Toți aceștia aduc rod îmbelșugat, spre mărirea lui Dumnezeu și mântuirea sufletului lor. Aceasta este Biserica lui sfântă, încununată cu putere și mărirea, așa cum a voit-o Mântuitorul, așa cum a întemeiat-o Domnul: una, sfântă, curată și neprihănită. Biserica sa. „Tu ești Petru și pe această piatră voi zidi Biserica mea, și porțile iadului nu o vor birui pe ea”. Biserica mea! Câtă dragoste în aceste cuvinte ale Mântuitorului pentru aceea care este chemată să biruiască puterile întunerecului și ale morții, și să dăruiască viață și pace lumii; lumii împăcate și înfrățite. Tuturor sufletelor unite în credință și în suflet de frățescă iubire.

„Intr'adevăr, zice Apostolul neamurilor, noi toți într'un singur Spirit ne-am botezat, ca să fim un singur trup, fie Iudei, fie Elini, fie robi, fie slobozi și toți la un singur Spirit ne-am adăpat (I. Cor. 12, 12). „Voi sunteți trupul lui Hristos și mădulare fiecare în parte” (I. Cor. 12, 27).

Un trup, un suflet întru Hristos. Una sfântă Biserica lui. Mai multe mădulare, un singur trup, ca să nu fie neunire în trup. Aceasta este așezarea Domnului, și acesta a fost învățătura Apostolilor Domnului. Unirea credinței și împărțirea Sfântului Spirit. „Un Domn, O Credință și Un Botez” (Efes. IV).

De unde dar neunirea? Dela duhul cel rău. Dela unealta lui: Dela om. Dela Domnul este unirea, dela duhul rău neunirea, învrăsbirea și împărrecherea. Adunați într'una, de pe căile felurite ale rătăcirii, am fost așezați pe cale împărtească de adevăr și viață, care este însuși Hristos, Unul și neîmpărțit. Dezbinarea o aduce acelaș duh rău care a ridicat mână ucigașă împotriva fratelui nevinovat.

S'au desbinat și s'au despărțit cei chemați în aceeași împărăție de pace, li s'au despărțit cărările, după voință și năluciri omenesti, și în cele ce sunt spre Dumnezeu: Unul și Tatăl Domnului nostru Isus Hristos, care cu limbă de moarte, s'a rugat înfocat pentru unirea tuturor credincioșilor săi. S'au desbinat bisericile, prin oameni și pentru oameni. A slăbit puterea Bisericii lui Hristos prin împărrecherea fiilor săi, a Bisericii mântuitoare a lumii, chemată să înfrunte toate puterile iadului, cu biruință.

Pentru unirea tuturor Bisericilor vă chem, iubii mei, cu toată căldura, la rugăciune de opt zile, dela 18 la 25 Ianuarie, împreună cu mulțimile din sânul popoarelor lumii. Să luăm suflet din rugăciunea ferbinte a Mântuitorului și să înălțăm, cu stăruință, rugăciunile noastre către Părintele ceresc și Domnul Isus, pentru unirea tuturor Bisericilor. Este arzătoare lipsă de întreaga putere a sufletului creștinesc unit, pentru a face față ceasului de prăbușire a lumii. Să se așeze la temelie lumii noi, care se naște din nespuse durere, sufletul înfrățit

Știri mărunte

al creștinătății întregi. Să se înalțe puternic lumina lui Hristos pe calea popoarelor chemate la viață nouă, cu mai multă dreptate obștească, cu mai multă bunătate, cu mai multă frățească iubire.

Creștinătatea unită să dea dovadă puternică pentru Hristos și misiunea Lui dumnezească în lume, cerută de Domnul în rugăciunea din urmă: „Ca să creadă lumea, că Tu m-ai trimis“. Acest cuvânt, proaspăt și azi ca și atunci când a fost rostit de Domnul, să îndemne pe toți creștinii la împăcare și înfrățire, întru Hristos Isus Domnul nostru. Să se incununeze creștinătatea, din nou, cu cununa mării lui Hristos, în unitatea credinței: „Mărirea care mi-ai dat-o, le-am dat-o lor, ca să fie una, precum noi una suntem“. Să se incununeze cu mărirea și puterea Mireasa neprihănită alui Hristos, pentru a lua biruința în ceasul când se naște lumea nouă.

Un Prinț Arhieru. Sub acest titlu d. Tudor Arghezi scrie cele de mai la vale în Nr. 27 (22. I. 45) al *Biletelor de papagal*, ca o luminoasă lămurire a celor atinse tangențial în biletul cu „sf. schit al marelui Neant“. — Dar s'auzim pe d. Tudor Arghezi:

„Unul din Biletetele noastre a trecut pe lângă o siluetă de Prelat, abia atingând-o. El schița în treacăt contrastul dintre moralul Părintelui nostru Patriarh și acela al unui Episcop catolic, și în același timp dintre două școli: greacă și romană. Pe când cel dintâi părea să se reședea de-a fuga, celălalt își continua slujba ore întregi sub bombardamentul închisorii Văcărești.

Monseniorul *Vladimir Ghika* e Român, dintre Domnitori, macerat în trei aristocrații, a sângelui, a gândirii franceze și a Vaticanului. Aduce aminte ușor ceva din figura Mitropolitului *Iosif Gheorgian* pe la vârsta de 80 ani și vorbește limba strămoșilor dela tron și dela plug ca un parizian ce este. Monseniorul are adaos la cărja păstoririi titlul de Protonotar Apostolic și e stabilit de 5 ani în București, decând a fost silit de război să-și întrerupă misiunile de pe glob.

Călător neostent, ca apostolul Pavel, și-a trăit chemarea în toate continentele, pe latitudinile cele mai variate. Singură America de Nord i-a rămas nevizitată. Pretutindeni, cuvântul de adâncă simplitate fină al Prințului Arhieru a sunat pregnant și dulce, cum l-am auzit și eu și cum l-au ascultat și deținutele din temnița bombardată.

Marele Părinte are și o pană literară subtilă, înmuiată într-o călimară, în care cerneala, amestecată cu picături din negreala lui *La Rochefoucault* și *Pascal*, are un ton delicat personal. Un critic îi compară opera, în ce privește lumina intimă ascunsă, cu celebra unică meditație de schit *L'Imitation de Jésus-Christ*. A scris: *La liturgie du Prochain*, *La Souffrance*, *La Présence de Dieu*, *L'Heure Sainte*, *La Visite des Pauvres* și *Pensées pour la suite du Jour*, prefațată de poetul *Francis Jammes*. Din scrierile istorice, în românește: „Spicuri istorice“ s'a publicat întâiul volum.

Două citate din *Pensées*: „Singurul care poate face cu lacrimile omului ceva, fără să le profaneze, e Dumnezeu“. — „De două lucruri să te ferești: să scrii cum vorbești, și să vorbești ca'n carte“. (*Tudor Arghezi*)

Cum vor călători civili pe CFR? Direcțiunea comercială CFR a ținut să comunice, spre știre și acomodare, firește: „Pentru a preîntâmpina răspândirea epidemiilor, călătoria civililor pe CFR, la trenurile personale, de acum înainte nu va fi permisă fără un certificat medical de deparatare, eliberat de medicii de circumscripție respectivi. — Organele celeriste au și primit ordine în acest sens

Personale. Preaven. Ordinariat arhiepiscopesc, al nostru a făcut, în jumătatea a doua a anului trecut, următoarele numiri și mutări în sânul clerului eparhial: *Traian Belascu* din Alțina a fost numit viceprotopop actual; *Nicolae Jidveianu* din Câmpulung-Bucovina a fost numit la Valea Gâlzii; *Iosif Pușcașu* dela Tiur-Obârșe la Ohaba; *Cornel Oros* dela Benești la Vurpăr; *Aurel Marcu* dela Orosia la Chinari; *Flaviu Călugăru* dela Vaidacuta la Benești; *Petru Anca* dela Grindeni la Turda-Fabrici; și *Aurel Aldea* dela Mihăileni la Vaidacuta.

Vicarul Domnului despre viitoarea așezare a lumii. Răspunzând unei adrese de omagiu ce i-a fost prezentată în numele nobilimei din Roma, Sf. Părinte — după cum e informată *România Nouă* (21, I. 95) — având în vedere schimbările politice și sociale de după războiul actual, a declarat că: „Reorganizarea lumii nu poate fi concepută ca o simplă înapoiere la trecut. Nu se poate imagina un regres, pentru că lumea și istoria merg totdeauna înainte. Ar fi o încercare lipsită de orice folos dacă s'ar căuta o înapoiere la trecut, pentru a aduce lumea la punctul pe care l-a părăsit, din pricina unor greșeli“.

Samavolnicia dela Viena — un vis urît! Odișul diktat dela Viena, prin care ni-se răpia Ardealul de Nord, a fost declarat nul și neavenit atât de *Italia*, cât și de *Ungaria* ce-și zice democrată. — Art. 2 al convenției de armistițiu, încheiat între guvernul maghiar provizoriu și Puterile Aliate, prevede că: „Ungaria își retrage armata, administrația și funcționarii din teritoriile Cehoslovaciei, Jugoslaviei și României, și anulează toate legile și dispozițiile legale privitoare la aceste teritorii“. În art. 19 se precizează: „Ungaria recunoaște nulitatea arbitrajilor dela Viena din 2 Nov. 1938 în dauna Cehoslovaciei, și din 30 August 1940 în dauna României“. — Actul acesta istoric a fost semnat, la Moscova, în numele Națiunilor Unite de Mareșalul *Vorșilov*, iar în numele Ungariei de dd. *Gyöngyössi*, ministru de externe, *Veress János*, ministru de război și *Balogh István*, ministru de stat.

O dorință a Sf. Părinte. Ziarul londonez *Daily Telegraph* — după cum încreștează agenția *Rador* (22, I. 45) — a fost informat de corespondentul său din Roma că Sf. Părinte se interesează dacă-i posibil să se construiască un aerodrom mic în interiorul Cetății Vaticanului. Asta pentru că prelații tuturor națiunilor să poată veni la Vatican fără a mai fi nevoiți să călătorească pe teritoriul italian, ca până acum.

Armata Română elogiată. Comandantul Armatei Frontului II Ucrainean, d. mareșal *Malinovski*, printr'un ordin special, trimis d. general *Avramescu*, comandantul Armatei IV Română, i-a comunicat următoarele: „Exprim mulțumirile mele Dv. și trupelor Armatei a 4-a Română, de sub ordinile Dv., pentru executarea conștiențioasă a ordinelor operative, umăr la umăr cu Armata Roșie. — Urez pe viitor și mai mari succese, pentru distrugerea usurpatorilor germani, și biruința popoarelor iubitoare de libertate“. — Actualmintea popoarelor române dau lupte strălucite cu dușmanul pe pământul Cehoslovaciei și în capitala Ungariei, Pesta fiind ocupată în întregime, iar garnizoana din Buda încercuită.

Aniversarea lui Lenin. Părintele bolșevismului, *Vladimir Ilie Lenin* (Ulianov), precum se știe, a trecut pragul veșniciei în 21 Ianuarie 1924. Acest moment a fost comemorat și la noi, în România, prin conferințe ocazionale, articole de presă, ș a. Unele publicații, ca de ex. *Grăul Nou*, *Scântiea*, *Veac Nou*, și încă vre-o câteva, au dedicat numeroși întregi acestei comemorări, reliefând, cu amănunte elogiatoare, personalitatea acestui bărbat ce a croit drum nou destinelor ruse.

Politica și cartea incap laolaltă. Cercul de studii al tineretului universitar ardelean național-tărănesc și-a deschis, Sâmbătă trecută, la Sibiu, sărbătorește, ciclul său de conferințe. În asistența numeroasă și selectă era de față și d. *Iuliu Maniu* care, ținând seama de cuvântările rostite cu acel prilej, a declarat, între altele, și celea ce urmează: „Rog tineretul universitar să nu neglijeze cartea. Știu din proprie experiență că se poate face împreună și politică și carte. Eu n'am văzut pe acea vreme (pe când era și D-sa student universitar, N.R.) nici un student român care să rămână înapoi din pricina politicii La Budapesta, la Facultatea de

Drept, în anul I erau 500 de studenți din care erau români. La examenul I fundamental au ieșit 11 studenți cu eminentă, din acești opt patru erau Români, și anume: *Vlad Aurel* din Orăștie, Gh. *Adam* din Timișoara, *Victor Onișor* și *Vasu Octavian* din Făgăraș, toți fruntași ai vieții politice românești. Azi nu mai merge cu diletantismul. Trebuie să înveți temeinic pentru a putea arăta lumii întregi ceea ce înseamnă naționalism și democrație. Noi dacă am ajuns unde suntem, o atribuim faptului că prea mulți oameni s'au dedat diletantismului. Orice meserie trebuie învățată. La noi în țară un singur lucru nu trebuia să-l înveți: politica, deși aceasta se învață mai greu decât orice“.

Locale. La Dumineca Leproșilor și Dumineca trecută, a lui *Zaheiu*, a predicat în catedrală păr. *Liviu T. Chinezu*, rectorul Academiei Teologice.

— În răstimpul 13-25 Ian. c., s'a făcut zilnic slujbă, după o rânduială specială, în catedrală, pentru unirea tuturor Bisericilor creștine, și îndeosebi a celor românești.

— Ziua Unirii Principatelor a fost sărbătorită printr'o doxologie solemnă, slujită în catedrală de Il. Sa păr. *Dr. Victor Macaveiu*, preposit capitular, în sobor de preoți, și în ființa de față a autorităților locale bisericești, școlare, militare și administrative. — La Palatul Cultural d. prof. *N. Gheție* a rostit o cuvântare ocazională în fața tineretului școlar și a unei asistențe alese.

Ctitorie cu bucluc. Prin *Decretul-Lege* Nr. 660, publicat și în *Monitorul Oficial* (Nr. 302 din 31 Decembrie 1944), s'a înființat așa numita *Universitate de Vest*, cu sediul în Timișoara, capitala Banatului, având și o facultate de teologie (ortodoxă, firește). S'a bucurat destulă lume de acest lucru. Mai ales d. *Sever Bocu*, care s'a sbătut de nespuse pentru înfăptuirea acestui gând. Nu se bucură însă la fe-profesorii Academiei Teologice Ortodoxe din Arad cari printr'un *Memoriu* (11, I. 45) ce-și are temeiurile sale, ortodoxe, vechi și noi, protestează împotriva faptului că s'a trecut peste academiile teologice din Arad și Caransebeș, și a fost decretată facultate teologică, pentru Banat și Arad, o școală din Oradea, cu o vechime de abia 22 de ani. — Înregistrăm cazul pur și simplu, fără nici un comentariu.

Puternică ofensivă sovietică. Trupele sovietice au început în 12 Ianuarie c., o ofensivă de proporții uriașe. Rezultatul a fost ocuparea *Varșoviei* — capitala Poloniei — apoi a *Cracoviei*, *Censtochovei*, *Lodului*, *Kalysului* și a altor centre polone însemnate. Se dau lupte cumplite pe pământ german, în Prusia Orientală și în Silezia Germană. Au fost ocupate centrele întărite: *Gleiwitz*, *Tannenberg* (unde se află mausoleul lui *Hindenburg*), *Oppeln*, *Allendorf* și alte puncte strategice de mare însemnătate. — În *Breslau* se dau lupte de stradă.

† **Liviu Mircea Crăciuneanu**, absolvent al Facultății de științe Cluj-Timișoara, sublocotenent în rezervă, — fiu al păr. *Ioan Crăciuneanu* din Valea Lungă, căruia și noi îi exprimăm condoleanțele noastre — a încetat din viață, la ambulanța 39 nume, în 29 Oct. 1944, la vârsta de 24 de ani, în urma rănilor primite pe frontul unguresc. — Facă-i Cel de sus parte cu cei aleși ai săi!

† **Veroana Mateiu Florea**, născ. *Radeș*, în 25 Dec. 1851, s'a stins din viață în Iași Făgărașului, după 34 de ani de văduvie cinstită, în ziua de 21 Decembrie 1944. — Odihnească în pacea dreptilor!

Aviz. Sesiunea examenelor de licențe la Academia de Teologie — Blaj, va avea loc în zilele de 5-6 Februarie 1945. *Rectoratul*.

Telefonul „Unirii“

Am primit abonament de sprijin și exprimăm călduroase mulțumiri: *I. P. S. Valeriu Traian*, Blaj 2000 Lei, *P. S. Ioan Lugoș* 1000 Lei, *Dr. T. Stanca Denta* 1500 Lei, *T. Mureșan Turda* 2000 Lei, *Gh. Nicoară Rășboeni* 1500 Lei, *I. Boeriu*, Lechința 1500 Lei, *Iuliu V. Albini Zlatna* 1000 Lei.

M. Măcelariu Arad. Primit 1000 Lei, pe 1944 și 1/2 1945.

I. Comșa A. Iulia. Am primit 1000 Lei pe 1943-1944 și 200 Lei pe 1945.

I. Isaicu Săcărinb. Primit 1000 Lei pe 1944 și 1/2 1945.

Of. paroh. Izviu. Am primit 1000 Lei pe 1944 și 1/2 1945.

Am primit abonamentul pe 1944: *Șt. Lupu-Deva*; *N. Boticiu Zdrapți*; *Of. paroh. Holod*; *Of. paroh. Paroșeni*; *V. Albu, Deva*.